

ปัญญาขุยไผ่

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมนะ วันนี้เรามาอุโบสถ เราทำสามีจิกรรม ทำสามีจิกรรมเพื่อความสงบ ความระงับ ธรรมและวินัย ธรรมและวินัยเป็นเครื่องอยู่ของเราเนะ นี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอ” ถ้าเป็นศาสดาของเธอ เห็นไหม เราทำอุโบสถสามัคคีเพื่อความร่มเย็นเป็นสุข เพื่อความระงับเรื่องความเศร้าหมองในใจ

ความเศร้าหมองนะ เวลาอุโบสถ เราต้องปลงอาบัติกันก่อน เพราะสมัยพุทธกาลเขาได้ ภาษามคธ ภาษบาลี ได้ภาษบาลี พอบวชไปแล้ว เขาเป็นอาบัติข้อนั้นๆ เพราะทำความสะอาดใจ ทำความสะอาดในใจของเรา ถ้าเราตรวจสอบทำความสะอาดในใจของเรา ที่อยู่อาศัยของเราก็จะ นำรั้นรมย์ นำอยู่อาศัย เราบวชเป็นพระนะ บวชเป็นพระ ความสะอาดบริสุทธิ์เป็นความสะอาด บริสุทธิ์อยู่ภายใน

ถ้าความสะอาดบริสุทธิ์อยู่ภายใน ความลับไม่มีในโลก เราคนเดียวไปรู้ แต่เวลาคนขาดสติ ความพลั้งเผลอ ถ้าความพลั้งเผลอทำสิ่งใดแล้วนี้เป็นอาบัติ เห็นไหม นี้ด้วยความพลั้งเผลอไป พอความพลั้งเผลอไป สิ่งที่เราคิดว่าจะปลงอาบัติ เราจะแก้ไขตัวของเรา แต่ยังไม่ได้อ้อ เวลาอุโบสถขี้เตี๊นๆ เพื่อให้สะกิด เขาจะสะกิดกัน นี้เราทำผิดพลาดอย่างนี้ไป เราจะปลงอาบัติๆ คำว่า “ปลงอาบัติ” เห็นไหม เวลาสวดว่าผิดครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ เราถามเธอครั้งที่ ๑ นะ ครั้งที่ ๒ นะ ครั้งที่ ๓ นะ นี้ขี้ ขี้ตลอดเวลา เวลาหมดมรรคๆ อันนี้เพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ของเรา ฉะนั้น เวลาความสะอาดบริสุทธิ์ของเราเพื่อสิ่งใดละ

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ เห็นไหม สิล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีล ความปกติของใจ ทำสมาธิ สมาธิมันก็จะทำได้ง่ายขึ้น แล้วพอเกิดปัญญาๆ ปัญญามันก็เกิดเป็น อริยสัจ เกิดสัจจะความจริงของเรา แต่เวลาเราศึกษาเราเล่าเรียนของเรา เรามีความปรารถนา อยากจะพ้นจากทุกข์ เราบวชมาแล้วอยากจะพ้นจากทุกข์ทั้งนั้นแหละ นี่ความปรารถนาเป็นความ ดิ้นหนึ่งนะ ความปรารถนา ความอยากจะเป็นมรรคมันมีอยู่ ความปรารถนาดี อยากทำคุณงาม ความดีของเรา แต่ด้วยสมุทัย คำว่า “สมุทัย” เชื้อโรค คนเป็นโรคไปหาหมอ เราเจ็บไข้ได้ป่วยแต่ เราไม่รู้เป็นโรคสิ่งใด ไปหาหมอ หมอก็ก็นิฉัยว่าเราจะไปหาหมออะไร

นี่ก็เหมือนกัน ตัณหาความทะยานอยากในใจของเรา สมุทัย นี่มันเป็นเชื้อโรคอยู่ในใจ มัน เป็นอวิชชาความไม่รู้ของมัน แต่พลังงานนี้มันรู้ นี่ธรรมชาติที่รู้มันเป็นธาตุรู้ ธาตุรู้ แต่อวิชชา ครอบงำอยู่ เวลาอวิชชาครอบงำอยู่ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การประพฤติ ปฏิบัติ ความอยาก ความปรารถนาเรามันก็มีสมุทัยนี่เจือปนเข้ามา เจือปนเข้ามา ถ้าไม่เจือปนเข้ามา ศึกษาสิ่งใดแล้วมันก็ไม่สะอาดบริสุทธิ์ใจ ถ้ามันศึกษาขึ้นมามันก็เป็นโลกียปัญญา ปัญญา การศึกษา

การศึกษานะ ถ้าคนหยาบๆ เวลามันมีความเศร้าใจ ความหมองใจในใจ ศึกษาธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบอกว่าสิ่งนี้มันเป็นอนัตตา สิ่งนี้มันเป็นไตรลักษณ์ สิ่งนี้มันไม่อยู่กับเราจริง สิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง สิ่งนี้มันอยู่ชั่วคราว มาศึกษา นี้เราศึกษาทางทฤษฎี แล้วเราพยายามเป็นตรรกะเปรียบเทียบมาในใจของเรา มันก็เห็นจริง พอมัน เห็นจริงขึ้นมามันก็ซาบซึ่งนะ มันก็ปล่อยวางได้เป็นครั้งเป็นคราวใจ แต่เป็นครั้งเป็นคราว เชื้อโรค ถ้าเราไม่ได้รักษาจนกว่ามันจะหายขาดไป เวลาร่างกายเราอ่อนแอมันก็กำเริบ

จิตใจของเราก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นปัญญา ธรรมโอสถๆ แต่ธรรมโอสถ เราศึกษามามันเป็นฉลากยา เห็นไหม แต่ถ้าเราจะทำความจริงของเรา ขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เราจะต้องทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าใจเราสงบระงับขึ้นมา นี้เราถึง มาลงอุโบสถสามัคคีกันเพื่อความสะอาด เพื่อความบริสุทธิ์ สิ่งใดที่เราพลั้งเผลอไป เราจำไม่ได้ สิ่งใดมันก็มาตรวจสอบในใจของเรา

ถ้าตรวจสอบในใจของเรา เห็นไหม สิ่งนี้มันทำให้เราสะอาดบริสุทธิ์ สิ่งนี้สะอาดบริสุทธิ์ สะอาดบริสุทธิ์โดยศีลนะ สะอาดบริสุทธิ์โดยโลก แต่ถ้าสะอาดบริสุทธิ์โดยโลก สิ่งนี้มันฝังใจอยู่

มันก็แสดงตัวมันเป็นธรรมดา เป็นธรรมดา เห็นไหม คุณติ เราทำความสงบของใจ นี่เจริญแล้วก็
 เต็มเป็นธรรมดา ถ้าเจริญแล้วเต็มเป็นธรรมดา แต่ถ้าเรามีความชำนาญในวิธี การเข้าและการ
 ออก การดูแลรักษาขึ้นมา ความเป็นสมาธิของเรา ความมั่นคงของเรามันก็จะมั่นคงของเรา ถ้า
 มั่นคงนะ มันมั่นคงของมัน มันเข้มแข็งของมันขึ้นไปเรื่อย ถ้ามันทำของเราขึ้นไป ถ้าเราทำขึ้นไป
 มันรักษาได้ดีขึ้น รักษาได้ง่ายขึ้น รักษาได้ง่ายขึ้น

นี่เวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ ปุณฺณคนหนา ปุณฺณคนหนาทำสิ่งใดก็
 ล้มลุกคลุกคลานทั้งนั้นแหละ แต่เราลงอุโบสถร่วมกัน เรามีความสะอาดบริสุทธิ์ร่วมกัน เราทำสิ่ง
 ใดด้วยกัน แล้วเรามีสติปัญญารักษาใจของเรา ดูแลใจของเรา เวลาภาวนา ทุกคนก็ต้องภาวนาของ
 ตัวเอง พอภาวนาเสร็จแล้ว นี่ ฆมฺมสากัจฉา เวลาเราจะสนทนาธรรมกัน ทำอย่างไร ใครมีแง่มุม
 ใด ใครมีหน้าที่การงานอย่างไร แนะนำกันๆ แล้วเราย้อนกลับมาพิสูจน์ตรวจสอบใจของเรา
 เราก็ดูแลใจของเรา

ถ้าดูแลใจของเรา เห็นไหม ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ เวลาเป็นกัลยาณปุณฺณนะ กัลยาณปุณฺณ
 คนที่ควบคุมใจของตัวเองได้ รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้ารูป
 รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร รูป รส กลิ่น เสียง เราต้องสัมผัสทั้งนั้น
 แหละ ตา หู จมูก ลิ้น กาย มันสัมผัสกับรูป รส กลิ่น เสียงทั้งนั้นแหละ ถ้าความสัมผัสโดยขาดสติ
 ขึ้นมา คนหนา นี่ปุณฺณ แต่ถ้าเราใช้สติปัญญาของเรา เรากำหนดพุทฺโธของเราด้วยปัญญาของเรา
 ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วง เป็นบ่วงของมารมันล่อ เป็นพวงดอกไม้ นี่เป็น
 บ่วงของมาร บ่วงมันรัดคอ เวลาเป็นพวงดอกไม้ มันล่อมันหลอกเราไป

ถ้ามีสติสัมปชัญญะ รูป รส กลิ่น เสียง มันเก๋ๆ เจินๆ จิตของเราก็เป็นจิตของเรา
 ความรู้สึกนึกคิดก็เป็นความรู้สึกนึกคิดของเรา รูป รส กลิ่น เสียงที่มันกระทบขึ้นมา มันกระทบ
 ออกไปข้างนอก สิ่งนั้นสติปัญญาเรามันเท่าทัน นี่สิ่งที่เห็นกัลยาณปุณฺณมันดูแลได้ รักษาได้ การ
 ทำสมาธิมันก็ง่ายขึ้นมา มันก็ดีขึ้นมา

นี่ต้นไม้ ต้นไม้อายุขัยของมัน เวลามันถึงอายุขัยของมัน มันก็ตายเป็นธรรมดา
 ต้นไม้ เวลาเขาปลูกไม้กัน ถ้ามันอายุครบ ว่า ๘๐ ปีขึ้นไป ๘๐ ปี มันจะมีขุยไฟ ถ้าดอกขุยไฟมัน
 ออกนะ นี่มันบอกเลยว่ากอไผ่ของมันจะตาย กอไผ่มันตายแน่นอน นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่า

ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรามันเกิดมาจากอะไร? เกิดจากจิต นี่ถ้าขุไฟ ความรู้สึกนึกคิดของเรามันกลับมาทำลายเราไป

ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดบางคนเป็นประโยชน์ คุณติ ทางโลกเขาบริหารจัดการขึ้นมา เขาใช้สมองของเขา เขาบริหารจัดการของเขาด้วยความรู้สึกนึกคิดของเขา ประสบการณ์ของเขา ปฏิภาณไหวพริบของเขาที่ดี ผู้ที่มีวิชาชีพ อาชีพทนายของเขา เขาจะมีความละเอียดรอบคอบของเขา เขาจะแม่นยำในข้อกฎหมายของเขา คนที่เขาที่มีอาชีพนักบริหารจัดการ เขาก็ต้องคำนวณของเขาด้วยความถูกต้องดังงามของเขา นี่ไง มันวิชาชีพของเขา เขาก็ใช้ความรู้สึกนึกคิดเป็นอาชีพของเขาได้ อาชีพของเขาบริหารจัดการโดยสมองของเขา แต่ถ้าเวลามันใช้ประโยชน์ มันก็ใช้เป็นประโยชน์นะ แต่เวลามันเป็นโทษละ คุณติ คนที่เวลาเขาทุจริตขึ้นไป เขาก็ใช้ความรู้สึกนึกคิดของเขาเหมือนกัน นี่เขาใช้สมองของเขาเพื่อหาประโยชน์ของเขา ถ้าหาประโยชน์ของเขา มันก็ได้ผลประโยชน์มา แต่มันทำลายตัวเองไป มันเป็นอกุศล มันเป็นบาปกรรม มันทำให้ตัวเองตกต่ำ

นี่ก็เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดของเรา ถ้ามันจะเผาเรา ทำลายเรา เห็นไหม นี่ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็คือศึกษาแล้ว ทำสิ่งใดเราก็ดำเนินทุกอย่างแล้ว แล้วมันทำไมไม่ได้ผลๆ ละ ไม่ได้ผลเพราะกิเลสมันซ่อนกิเลสไว้ นี่กิเลสอย่างหยาบๆ ความตึงเครียด ความกดดันในใจ แต่เวลากิเลสอย่างละเอียดคนนะ ถึงมันจะปล่อยวางขนาดไหนมันก็มีกิเลสซ่อนอยู่ในใจนั้น ถ้าซ่อนอยู่ในใจนั้น เราจะรู้คั่นอย่างไร เราจะแสวงหาอย่างไร เราจะไม่ให้มันเป็นโทษกับเราไป

แต่ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เห็นไหม นี่ขุไฟ ขุไฟมันทำลายต้นไฟ มันทำลายกอไฟ แต่ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในมหายานเขาบอกนะ จะโค่นต้นไฟต้องใช้มีดที่ทำจากด้ามไม้ไฟ ด้ามไม้ไฟ มีดที่ทำจากด้ามไม้ไฟ ไม้ไฟนี่เขาเอามาทำด้ามมีด แล้วเอาเข้าไปโค่นไปสั้ม ไปทำลาย ไปโค่นต้นไฟ แต่ถ้ามันขุไฟ ขุไฟทำลายตัวมันเอง ขุไฟคือกิเลส คือตัดทอนความทะยานอยาก มันทำลายตัวมันเอง

แต่เวลาเป็นมรรคละ เวลาเป็นมรรคขึ้นมา เราจะมีมีดของเราขึ้นมาได้อย่างไร เราจะมีมีดเห็นไหม มีดที่จะโค่นต้นไฟต้องเป็นมีดที่ใช้ด้ามไม้ไฟ นี่เราจะทำสติปัญญาอย่างไรไม่ให้มันเป็นขุไฟ ไม้ไฟไม่ให้ทำลายตัวเราเอง แต่ถ้ามันเป็นปัญญาที่เป็นขุไฟนะ มันทำลายล้างเราตลอดไป ทำลายล้างนะ แต่ด้วยความไม่เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นปัญญาของเรา สิ่งนี้เป็นประโยชน์ของเรา ศึกษาธรรมๆ

ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ธรรมของเรานะ ถ้าศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมมันขัดแย้งกับใจของเราล่ะ ทำไมมันควบคุมสติปัญญาของเราไม่ได้ล่ะ ทำไมสติปัญญาควบคุมจิตไม่ได้ แล้วจิตของเราทำไมไม่มีความสงบร่มเย็นขึ้นมา

ถ้ามีความสงบร่มเย็นขึ้นมา ความร่มเย็นนี้ต้องไปอวดใคร ความร่มเย็นนี้มันร่มเย็นในใจของเราใช่ไหม ความร่มเย็นต้องปิดประกาศไว้ที่ไหน ถ้าปิดประกาศไว้นั้นมันเป็นกระแสสังคมมันเป็นเรื่องโลกๆ ไปแล้วล่ะ นี่โลกเขาทำกันอย่างนั้นแหละ จะทำสิ่งใดเขาขึ้นป้ายโฆษณากันอยู่อย่างนั้นแหละ โฆษณาเพื่ออะไรล่ะ? ก็โฆษณาเพื่อคนอื่น ให้คนอื่นเขารับรู้กับเรา แต่เวลาเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันทิฎฐิโกในใจของเรา มันเป็นของเราเอง มันต้องโฆษณาให้ใครฟังล่ะ

ถ้ามันไม่โฆษณาให้ใครฟัง เห็นไหม นี่เรามีสติปัญญา นี่เป็นปัจจัยตั้ง ถ้าเป็นปัจจัยตั้ง เราทำขึ้นมา เราทำขึ้นมาไม่ให้เป็นอย่างอื่นนะ ถึงมันจะเป็นมิดที่ทำจากด้ามไม้ไผ่ก็ให้เป็นความจริงขึ้นมา สติ ให้เกิดสตินะ ถ้าเกิดสติ ครูบาอาจารย์ท่านบอกสติมันยับยั้งได้หมด คลื่นทะเลขนาดไหน ฝ่ามือมันกันได้เลย นี่ความที่มันเราร้อนในใจ ความที่มันแผดเผาในใจนะ คนเราบวชมามันก็แบบว่ามีอำนาจวาสนาบารมีแตกต่างกันไป นี่คนถ้าเห็นภัยในวัฏสงสาร เราบวชมาก็บวชมาเพื่อมรรคเพื่อผลนะ ถ้าเพื่อมรรคเพื่อผล เวลามรรคผล บวชแล้วมันจะมีมรรคผลมากับเราไหม บวชมันก็บวชแต่ร่างกาย นี่เวลาเป็นพระมานี่พระโดยสมมุติ นี่สมบุรณ์ ญัตติจตุตถกรรมมาเป็นพระพอเป็นพระขึ้นมา เป็นพระแล้วหัวใจมันเป็นพระกับเราไหมล่ะ เห็นไหม

พระบวชใหม่จะทนคำสอนได้ยาก คำสอนที่เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน เพราะอะไร เพราะกิริยามันเหมือนกัน ความคิดมันเป็นอย่างนั้นนะ นี่เขาเรียกว่านิสัยของฆราวาสมันยังมาในใจใจ นิสัยฆราวาส สมณสารูป นิสัยของภิกษุ ของผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ผู้ที่เห็นภัยในวัฏสงสารนะ เขาจะไม่ไปคลุกคลี ไม่ไปเกื้อกอดกับสิ่งที่มันเป็นโลกๆ สิ่งที่เป็นเรื่องโลกๆ เราไปเกื้อกอดมันทำไม เราเสียสละมาแล้วเราพยายามจะขนออกจากใจของเรา แล้วทำไมเราต้องไปแสวงหาสิ่งนั้นมา แต่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ใช่ไหม เราเกิดเป็นมนุษย์มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยใช่ไหม เราบวชเป็นพระแล้วเราก็ต้องมีปัจจัยเครื่องดำรงชีวิต นี่ดำรงชีวิต เราอยู่กับโลกโดยไม่ไปติดเขา เพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราสละมา เราทิ้งมา ถ้าเราทิ้งมา ทำไมเราต้องไปเกื้อกอดกับเขาล่ะ

ถ้าเราไม่เกื้อกอดกับเขานะ เราทำตัวของเรา เราถือพรหมจรรย์ พรหมจรรย์เป็นหนึ่งในขุไผ่ นี่เราถือพรหมจรรย์ขึ้นมา พรหมจรรย์เราไม่เป็นของคู่ ถ้าของคู่ เราทำสิ่งใดเป็นของคู่

ทั้งหมด เวลามันคิดนี่คิดดีคิดชั่ว มีดคู่กับสว่าง ทุกข์คู่กับสุข มันมีของคู่ทั้งนั้นแหละ แล้วธรรม เป็นหนึ่งเป็นอย่างไรล่ะ ธรรมเป็นหนึ่ง เราพยายามรักษาของเรา ธรรมเป็นหนึ่งขึ้นมาให้มันเจริญ ออกงามขึ้นมา ถ้าเจริญออกงามขึ้นมา หน่อพุทธรูปเกิดนะ ถ้าหน่อพุทธรูปมันเกิดขึ้นมา ความร่มเย็น เป็นสุขมาแล้ว แต่ถ้าหน่อพุทธรูปไม่เกิด มันตากแดดตากฝนอยู่นั่นแหละ มันมีแต่ความเร่าร้อน ทั้งนั้นแหละ

แล้วเวลาเกิดขึ้นมานะ มันเกิดโดยธรรมชาติ เกิดโดยธรรมชาติขึ้นมา คุณิ ธรรมชาติก็ใหญ่ ใจ พวกหญ้า พวกพืชที่ไม่มีประโยชน์ เกิดจากธรรมชาติ แต่สิ่งที่มีประโยชน์ เขารักษาขนาดไหน มันก็ไม่งอกงามสักที เวลาทำไร่ไถนา พวกศัตรูพืชต่างๆ เขารักษาเต็มที่ของเขาเลย แต่เวลาถ้าฝน มันตก คุณิ วัชพืชมันขึ้นมา มันขึ้นเต็มไปหมดเลย สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์มันขึ้นตามธรรมชาติของมัน แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ คุณิ เขารักษาขนาดไหนมันก็ไม่ขึ้นสักที ไม่ขึ้นสักที

เราต้องมีสติ เห็นไหม ปัญญาขึ้นมาก็ให้มันเป็นปัญญากับเรา อย่าให้เป็นขุไฟ ปัญญาขุไฟมันทำลายเรานะ ทำลายแล้วมันเร่าร้อน นี่เวลาเร่าร้อน ถ้าเป็นปัจเจกตั้ง เวลาจิตมันสงบเข้ามา เราก็มีความร่มเย็นเป็นสุข แล้วถ้าเกิดออกใช้ปัญญานะ เวลาปัญญามันฟาดฟันกับกิเลส มันเห็นผล มันเห็นผลนะ คุณิ เวลาเราศึกษามา เวลามีปัญหาขึ้นมา ปัญญาที่เกิดขึ้นมา นี่ปัญญาทางโลกๆ มันยังทิ้งนะ เวลาเขาศึกษามาขนาดไหน เขาได้ใบประกาศมาต่างๆ เขามีปัญญาของเขา อันนั้นเป็น ประโยชน์กับเขา

ปัญญาอันนี้ นี่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาจิตสงบไปแล้ว มันเกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเป็นตรรกะ เป็นจินตมยปัญญา มันก็เป็นอันหนึ่งที่รสชาติมันไปอีก แบบหนึ่ง แต่ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญา เพราะจิตมันสงบแล้วมันออกจับ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วมันแยกแยะของมัน งานของเรามันอยู่ที่นี้

เวลางานของเราทางโลก เห็นไหม มองโดยกายภาพ พระเราก็เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา นี่เป็นงานทางเอกของพระ แล้วข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา งานในสังคม งานในเรื่องมันเป็นข้อวัตร ปฏิบัติในหมู่พระเรา ในหมู่พระมันจะอยู่ด้วยกัน มันก็เป็นข้อวัตรปฏิบัติ นี่งานทางโลกเห็นเดิน จงกรม นั่งสมาธิภาวนา แต่เวลาเป็นงานจริงๆ เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่มันเป็นจักร ที่ เวลามันเคลื่อนขึ้นไป เวลาจักรมันเคลื่อนขึ้นไป เพราะมันทำได้ พอมันทำได้ขึ้นมา มันไม่เห็นกับ โลกแล้ว ความเป็นอยู่นี้เป็นเรื่องภายนอก นี่ความเป็นอยู่ ปัจจัยเครื่องอาศัยเป็นเรื่องภายนอก แต่

เวลาถ้าจิตมันเกิดขึ้นมา เห็นไหม เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดขึ้นมาจากใจ เวลาจักรมันหมุนแล้วเรื่องภายในนี่สำคัญ

ถ้าเรื่องภายในสำคัญนะ นี่ทำไมเราอดนอนผ่อนอาหารกันได้ล่ะ เราวางได้ทุกๆ อย่าง ขึ้นมา วางทุกอย่างเพื่ออะไรล่ะ? ก็เพื่อให้สติปัญญามันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าสติปัญญามันเข้มแข็งขึ้นมา ปัญญา มันเกิดขึ้นมา มันหมุนขึ้นมา เรารักษาสิ่งนี้ รักษาสิ่งนี้ มันทะนุถนอม ทะนุถนอม ธรรม ธรรมจักรของเรา ถ้าจักรมันเคลื่อนขึ้นไปแล้วมันเริ่มฟาดฟันแล้ว มันเห็นผลไง เวลาปัญญา มันพิจารณาไปแล้วมันปล่อยวางๆ นีตทั้งคปทาน มันขึ้นบานขนาดไหน มันรีนเริงขนาดไหน มันไม่เป็นขุไฟไ้

ถ้าขุไฟไ้ มันทำลายตัวมันเองนะ มันลุ่มลูกคลุกกลานของมันอยู่ แล้วมันเอาหัวชนฝาณะ เอาหัวชนฝาไ้แล้วมันจะมีแต่ความทุกข์ นี่หน้าขึ้นอกตรม หน้าขึ้นอกตรมอยู่อย่างนั้นแหละ ถ้า หน้าขึ้นอกตรม หน้าขึ้น เห็นไหม หน้าขึ้นบานก็ด้วยสังคม เวลาอก ไ้มันเผาผลนอยู่ในหัวใจของเรา แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา นี่มันจะทุกข์จะร้อนขนาดไหน คูสิ เวลาครูบาอาจารย์เราอยู่ในป่า ในเขา นี่หลวงตาท่านพูดถึงหลวงปู่มัน นี่ถ้ามองทางโลก เหมือนเศษคน ไม่มีใครเอานะ อยู่ในป่า ในเขาไม่มีใครสนใจ เหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง แต่เวลาตกกลางคืนขึ้นมา ตั้งแต่ ๔ ทุ่มขึ้นไป เทวดามา ฟังธรรมหลวงปู่มันๆ นี่มันเศษคนที่ไหน มันยอดคน มันยอดคนเพราะอะไร เพราะรักษาใจของตัวเองได้ ใจตัวเองมีคุณธรรมขึ้นมา เห็นไหม เทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาฟังเทศน์ แต่เวลามองทางโลก มันเศษคนๆ เศษคนเพราะอะไรล่ะ เศษคนเพราะว่ามันไม่เกี่ยวกับโลก มันไม่คลุกคลีกับโลก อยู่โดยเอกเทศ พรหมจรรย์ ความสงบระงับในใจมันมีความสุข มันมีวิมุตติสุข สุขในใจอันนั้น ถ้าเราเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่ธรรมจักรมันเคลื่อนขึ้นมา อันนี้มันมีคุณค่า พอมิคุณค่าขึ้นมา มันมีสติปัญญา เห็นไหม มันไม่ใช่ขุไฟไ้ มันไม่ทำลายตัวมันเอง ถ้ามันขาดสติปัญญา มันทำลายตัวมันเอง ลุ่มลูกคลุกกลาน แล้วมันจะเจริญงอกงามขึ้นมาได้ยังไง

แล้วถ้าเจริญงอกงามขึ้นมาได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ ธรรมอันนั้นมันประเสริฐตรงไหน ศีล สมาธิ ปัญญา สังกรรมที่มันประเสริฐๆ ขึ้นมา เพราะมันจะประเสริฐ มันก็ต้องให้จิตของเราที่อวิชา ใ้พญามารที่มันครอบงำจิตของเรา ที่มันโง่บ้าเช่อยู่ในใจ ใจนี้ไปไหนไม่รอดเลย อัดอั้นตันใจไปหมด มันมีแต่ความทุกข์ยากในใจ

เวลามันเกิดแสงสว่างขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา ญาณ อุทปาติ ปญญา อุทปาติ วิชชา อุทปาติ ความที่มันเกิดขึ้น เวลาจักรมันเกิดขึ้น มันสว่างไสวไปในหัวใจ มันขึ้นบานขนาดไหน ไอ้จิตที่โง่ๆ ไอ้จิตที่มันลุ่มลुकคลุกคลาน ไอ้ที่ว่าเวลาเกิดปัญญาก็ปัญญาเป็นพิษ ไอ้ขุไฟ ปัญญาขุไฟมันทำลายหัวใจอยู่นี่มาตลอดเวลา แล้วเวลาเกิดธรรมจักร เกิดธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ไว้ เป็นทฤษฎีที่เราศึกษากันมา แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงละ ความจริงมันไม่ใช่ปัญญาจามา ไม่ใช่ปัญญาจินตนาการ มันเป็นจริงๆ เป็นจริงๆ มันต้องเกิดจากฐานของจิต นี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งถึงจะเกิดปัญญาอย่างนี้

ถ้าปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา เห็นไหม นี่มันมีคุณธรรม นี่ที่มันน่าชื่นชม มันขึ้นบานในใจ ถ้ามันขึ้นบานในใจ นี่ไอ้จิตโง่ๆ ที่มันลุ่มลुकคลุกคลาน ที่มันอึดอันตันใจ ที่มันลุ่มลुकคลุกคลาน มันไปไหนไม่รอด มีแต่ความทุกข์ เวลาปัญญามันเกิด มันมีแต่ความสุข สุขเวทนา ทุกขเวทนา เห็นไหม นี่เวลาเกิดความสุข

เวลาความทุกข์บีบคั้นขึ้นมาที่ว่าทุกข์เหลือเกินๆ เวลาจิตสงบขึ้นมาที่มีความสุข ความสุขที่ว่าสุขเหลือเกินๆ ทั้งทุกข์เหลือเกิน ทั้งสุขเหลือเกิน มันก็เป็นอนิจจัง มันก็แปรสภาพของมันไป นี่สิ่งที่ว่าเป็นสุข สุขขึ้นมาแล้ว พอมันเสื่อมขึ้นมา มันก็ทุกข์ยากของมัน ทุกข์ยากอย่างนี้ แต่ทุกข์ยากเพราะมันเคยได้สัมผัส จิตมันเคยเป็นสมาธิขึ้นมา จิตมันมีปัญญาขึ้นมา เวลามันเสื่อมขึ้นมา มันลุ่มลुकคลุกคลานขึ้นมา ก็ต้องมีสติมีปัญญา ก็ต้องต่อสู้ ต้องหาทางออก ถ้าหาทางออกนะ มันก็ปล่อยวาง เห็นไหม คูสิ ถ้าธาตุขันธ์มันทับจิต เราก็พยายามผ่อนมัน ผ่อนมัน พยายามเข้าสู่ความจริงให้ได้

ถ้ามันเข้าสู่ความจริง ความจริงกับความจริงมันก็เป็นอันเดียวกัน เห็นไหม เวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว จิตมันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันจับกายได้จริง พิเคราะห์ได้จริง ความจริงกับความจริง มันพิจารณาขึ้นมาแล้วจิตมันก็ปล่อยตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันจอมปลอม จิตมันสงบมาก็ไม่ถึงกับฐาน นี่เวลาจินตนาการขึ้นมามันก็เป็นสมมุติ มันก็เป็นสมมุทัยที่สร้างขึ้นมา เวลาปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็จามาจากทฤษฎีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จากครูบาอาจารย์ที่ท่านพูดไว้

เวลาเกิดขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา สิ่งที่เป็นปัญญา สิ่งที่เป็นสัญญา ที่เราสัญญา เราจำมา เราพิจารณาของเราขึ้นมา นี่มันเกิดกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันไม่สะอาดบริสุทธิ์ เห็นใหม่ มันไม่เป็นความจริง มันทำแล้วรสชาติมันก็แตกต่างกันไป แล้วถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนาบารมีก็บอกว่าเราทำแล้ว มันปล่อยวางแล้ว

ปล่อยวางแล้วมันก็เป็นอดีตมาแล้ว สิ่งที่เป็นอดีต เราเคยทำความดีมาไหม? เราก็เคยทำความดีกันมาทั้งนั้นแหละ เราไม่เคยทำความดีมาบ้างเลยหรือ ความดีเราทำมาแล้ว แล้วจะเอาความดีมาโฆษณาเดี๋ยวนี้มันเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาละ แล้วในปัจจุบันนี้ละ ความดีในปัจจุบันนี้มันมีไหม ถ้าความดีในปัจจุบัน ความดีทางโลกเขาทำกันมันก็ตีแบบโลก เขาช่วยเหลือเอื้อจางกัน เขาดูแลกัน มันก็เรื่องโลกทั้งนั้นแหละ มีความเห็นอกเห็นใจกัน ใครทุกข์ใครยากก็ปลอบประโลมกันไป

คุณสิ เวลาหมอเขารักษาคนไข้ เขารักษาคนไข้มันก็เป็นคุณงามความดีของเขา แล้วความดีของเขา หมอก็ต้องตายไป คนไข้ก็ต้องตายเป็นธรรมดา ตายแล้วมันได้สิ่งใดมา แต่ถ้าธรรมโอสธ เวลามันรักษาขึ้นมา มันเป็นสังฆธรรมขึ้นมา มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา แล้วสังฆธรรม เวลาคนไข้ไปหาหมอมันต้องมีหมอดูรักษาคคนไข้ได้นะ ถ้าหมอไม่มีเครื่องมือ หมอไม่มียากรักษาคนไข้ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน จิตที่มันมีวิชาครอบงำอยู่ มันก็มีความทุกข์ร้อนของมัน นี่เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นก็หมอ นี่ธรรมโอสธ ธรรมโอสธ ธรรมและวินัย เป็นศาสดาของเรา เราก็ไปหาหมอมา เวลาเราทดสอบของเราขึ้นมา เราจะรักษาขึ้นมาก็ต้องมีสติ พอสติมันสงบเข้ามา มันก็เข้าสู่สติจิต นี่สัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ ถ้ามันออกฝึกหัดใช้ปัญญา ธรรมโอสธมันก็เกิดขึ้น

เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นก็เป็นตำราทั้งนั้นแหละ นั่นก็ซื้อขาย ชื่อมันทั้งนั้นเลย ตัวจริงมันไม่มี นี่เวลาไปหาหมอ หมอเขามีตัวตนนะ ไปโรงพยาบาลเขาก็มีหมอ หน้าที่ทางราชการเขาก็รักษาคคนไข้เป็นธรรมดา ใ้ันนี้เป็นเรื่องโลก โลกที่เขาสร้างระบบกันขึ้นมา แต่เวลาจิตของเราขึ้นมา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมของเรามันก็ไม่มี ถ้าจำมา จำมาก็เป็นสัญญา จิตใจของ

เรามันไม่เป็นสัญญาเนี่ย เวลาทุกข์มันเป็นสัญญาใหม่ละ เวลาเจ็บช้ำน้ำใจนี่บอกเป็นสัญญาสิ กุจฉา ความทุกข์มา ความทุกข์ไม่ใช่ของกู บอกมันสิ บอกว่ากูจำมันมา ความทุกข์นี่กูจำมา

ไม่ใช่หรอก เวลามันทุกข์ มันไม่ใช่สัญญา มันทุกข์จริงๆ เวลาทุกข์มันไม่เห็นเป็นสัญญาเลย แต่เวลาทำคุณงามความดีทำไมมันเป็นสัญญาละ? สัญญาก็กิเลสมันละเอียด กิเลสมันรู้เท่า มันก็เอากรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ้างอิง พออ้างอิงขึ้นมาก็บอกอันนี้เป็นกรรม อันนี้เป็นกรรม พอเป็นกรรม กิเลสมันก็หลบมันก็ซ่อนซะ ให้สิ่งนี้มีอำนาจเหนือบนใจ เราก็อ่า “เออ! ก็ถูกต้องๆ เนาะ เวลากรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่ามันเป็นอนิจจัง สิ่งใดเกิดขึ้นมันก็ต้องดับไปเป็นธรรมดา นี่ธรรมะก็เป็นธรรมดาอย่างนี้”...ธรรมดาอย่างนี้มันก็จะตายเปล่า

แต่ถ้ามีวุฒิภาวะนะ มีครูบาอาจารย์ ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันสงบ สติก็คือสติของเรา สิ่งทีศึกษามันมีแต่ชื่อ ไม่ใช่ความจริง ถ้ามีสติขึ้นมามันก็สงบระงับใช่ไหม เพราะมีสตินี้มันหยุดหมดนะ จะคิดตีคิดร้ายก็แล้วแต่ คิดก็ต้องมีสติ ถ้าคิดดี จินตนาการกันไปมันก็เป็นเรื่องอดีตอนาคต มันไม่เป็นปัจจุบัน มันไม่เป็นเรื่องของเราเลย ถ้าคิดถึงความชั่ว ความชั่วคิดไปขนาดไหน มีสติมันก็รู้ว่าคิดสิ่งใด แต่ถ้ามันมีสติ สติบังคับอะไร สติบังคับจิตใจให้เป็นปัจจุบันไง ปัจจุบันพุทโธก็พุทโธเดี๋ยวนี้ พุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิมันก็มีสติตามความคิด มันก็หยุดเดี๋ยวนี้ไง

ตามกันไป ไล่กันไปจนกว่ามันจะละเอียดขึ้นไป นี่ความคิดมันก็อ่อนลงๆ จนกว่ามันจะหยุดของมันได้ แล้วถ้ามันคิดอีก มีสติปัญญาตามมันไป นี่มันเป็นความจริง คำว่า “สติ” มันก็สติจริงๆ ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิก็มีคุณค่าในตัวมันเอง สมาธิมันก็มีความสุข ความระงับ ถ้ามีสมาธิเน คนที่ทำสมาธิได้มันก็มีหลักมีเกณฑ์พออยู่พอกิน พออยู่พอกินคือจิตมันมีที่พึ่ง เห็นไหม คุณิ ชีวิตมีเครื่องอยู่ เราจะมีข้อวัตรเป็นเครื่องอยู่ นี่เรามีกรรมเป็นเครื่องอยู่ จิตมันไม่มีเครื่องอยู่ มันก็เราร้อน

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ เป็นเครื่องอยู่ มันเราร้อนนักก็ให้มันเกาะพุทโธไว้ ให้มันเกาะพุทโธไว้ พุทโธๆ นี่มีสติ เราจะทำอย่างอื่นไม่ได้ เราทำอะไรไม่ได้เราก็เกาะพุทโธไว้ก่อน เกาะพุทโธไว้แน่ละ เกาะพุทโธไว้จนตัวมันเป็นพุทโธ เราไม่ต้องเกาะ มันเป็นเอง มันเป็นเองเพราะมีสติปัญญา มันเป็นเองเพราะสติ เพราะปัญญา เพราะคำบริกรรม เพราะมีสติมันถึงเป็นตัวมันเองเป็นเอง เป็นเองเป็นอะไร? ก็เป็นพุทโธไง ตัวมันเป็นพุทโธะ ตัวมันเป็นพลังงาน พอพลังงานถึงตัวมันก็เป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิมันก็เป็นเครื่องอยู่

จากเครื่องอยู่ที่อาศัยพุทโธเป็นเครื่องอยู่ นี่เป็นความจริงขึ้นมา ความจริงเป็นความจริงของเรา เวลาเรานึกพุทโธๆ นี่เราระลึกถึงพุทธานุสติ ก็ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทโธๆ จนมันปล่อยวางเข้ามาหมด ตัวมันเองเป็นพุทโธ เห็นไหม นี่ถ้ามันเองเป็นพุทโธ ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต

ถ้าผู้ใดจะอุปฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้อุปฐากใจของตัว เราอยากกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราอยากจะพบครูบาอาจารย์ เราจะว่าครูบาอาจารย์ท่านบรรลุมรรค ท่านมีคุณธรรม ท่านเป็นอย่างไร จิตท่านเป็นอย่างไร จิตท่านเป็นอย่างไร อยากรู้ อยากเทียบ อยากเคียง อยากจะเข้าใจ แต่ถ้าเราพุทโธๆ จนจิตมันเป็นตัวมันเองมันรู้ทันที อ้อ! สมาธิเป็นแบบนี้แล้วถ้ามันชำนาญขึ้นไป ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ

ถ้ามันอัปปนาสมาธิ สักแต่ว่า สักแต่ว่ารู้ ละเอียดลึกซึ้ง นึกสิ่งใดไม่ได้ ทำสิ่งใดไม่ได้เลย แต่มีสติรู้อยู่ ไม่เวิ้งระลึกละสิ่งใดไม่ได้ ทำสิ่งใดไม่ได้ แล้วก็โยนให้คนอื่นไปหมดเลย “มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นความว่าง มันว่างๆ ของมัน”

ความอ่อนค้อยของวุฒิภาวะ ทำสิ่งใดก็ไม่เข้าใจสิ่งนั้น แต่ถ้ามันเป็นจริง มันเป็นปัจจัยตั้งมันเป็นสันตสิทธินิโกล ต้องรู้แน่นอน ต้องรู้ ต้องเห็น ต้องชัดเจน นี่ไง ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต เห็นไหม เพราะจิตมันสงบเข้ามา แล้วถ้ามันออกรู้ละ ถ้ามันออกรู้ ออกรู้อะไรละ ถ้าออกรู้เป็นเรื่องฉานโลกีย์ เรื่องโลก มันก็ออกรู้โดยกำลังของจิต

แต่ถ้ามีสติปัญญา ถ้ารู้แบบนี้แล้ว เราจบกระบวนการแล้วมันได้สิ่งใด นี่ถ้ามันยังทำอย่างนั้นอีก ให้รำพึง ครูบาอาจารย์ให้รำพึงไปที่กาย ให้รำพึงไปที่กาย เพราะกายกับจิตมันอยู่ด้วยกัน จิตนี้อยู่ในร่างกายนี้ แล้วเวลาจิตสงบเข้าไป มันวางร่างกายนี้ไว้โดยกำลังของสมาธิ แต่เวลามันจับกายนี้ แล้วมันพิจารณาของมัน

เวลาเขาว่า ทัพพียอยู่กับแกง มันไม่รู้จักรสของแกงใจ กายกับใจอยู่ด้วยกัน ไม่เคยเห็นกันใจ กายกับใจอยู่ด้วยกัน เกิดมาด้วยกัน เกิดมานี้ปฏิสนธิจิตในครรภ์ ในไข่ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ มันไม่รู้สถานะของมัน เพราะมันเกิดมาแล้วมันก็เป็นมันใจ แต่ถ้าจิตสงบเข้ามา มันหดเข้ามา แล้วจิตนี้ กายกับใจ ใจเห็นกาย มันเห็นของมันตามความเป็นจริง นี่ถ้าความจริงมันเป็นแบบนี้

คำว่า “จริง” ไม่ใช่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นทฤษฎี เป็นสิ่งที่เราศึกษามา เป็นฉลากยา แต่เวลานั้นเป็นจริงขึ้นมา จิตนี้มันมีธรรมโอสถแล้ว มันมีศีล มันมีสมาธิ แล้วมันกำลังจะเกิดภาวนามยปัญญา เพราะมันมีศีล ศีลคือความปกติของใจ นี่เราไปขอศีลๆ เขาขอศีลกัน ขอตามประเพณี ประเพณีคือสถานะของมนุษย์ที่รับศีล แต่จิตมันสงบเข้ามา จิตมันปล่อยเข้ามา นี่ตัวมันเป็นศีล พอเป็นศีลมันก็เป็นสมาธิขึ้นมา ตัวจิตนั่นแหละ พอตัวจิตมันเป็นศีล มันเป็นสมาธิขึ้นมา แล้วมันเกิดปัญญา ปัญญาที่เข้ามาชำระล้างมัน เข้ามาชำระล้างใจดวงนั้น ใจดวงที่เกิดมาทุกข์ๆ ยากๆ นี่แหละ ใจที่เวลาเกิดปัญญาที่ว่าปัญญาขุขไฟ ปัญญาขุขไฟมันก็เป็นสัตตชาติญาณ มันเป็นปัญญาของตัดหาความทะยานอยาก มันเป็นปัญญาของโลกใจ มันเอาสิ่งนี้มาต่อใจดวงนี้ให้มันเป็นขุขไฟ ทำลายขุขไฟ ทำลายตัวมันเองตลอดเวลา

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา เราฝืนทนกับมัน เกิดหน่อของพุทธะ คือเกิดความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบขึ้นมาแล้ว นี่หน่อพุทธะมันเกิดนะ พอหน่อพุทธะมันเกิด นี่เราเห็นพุทธะ เห็นพุทธะ เห็นความสงบระงับของใจขึ้นมา ถ้าเราฝึกหัดๆ เพราะฝึกหัดต้องมีความชำนาญ ถ้าไม่มีความชำนาญ นี่เจริญแล้วเสื่อมเป็นธรรมดา แล้วคนที่เขาล้มลุกคลุกคลาน ปัญญาขุขไฟมันก็ทำให้หัวใจนี้เราร้อนอยู่แล้ว เวลามันเกิดหน่อพุทธะขึ้นมา หน่อพุทธะขึ้นมา ถ้ามันมั่นคงของมัน นี่ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา มันมีศีล มีสมาธิ นี่มันพร้อมของมันขึ้นมา แล้วถ้าเราฝึกหัด มันออกไปรู้สิ่งต่างๆ ขึ้นมา ออกรู้แล้ว พอจบกระบวนการแล้วก็เท่านั้น แต่ขณะที่จิตมันสงบแล้ว ถ้ามันออกไปรู้กระบวนการอย่างนั้น มันได้ชำระล้างอะไรไป

จิตสงบแล้วเห็นนิมิต รู้สิ่งต่างๆ ที่เห็นที่รู้อย่างนั้น เห็นแล้วมันได้อะไรขึ้นมา จิตมันจะออกจากร่างขนาดไหน มันจะไปรู้สิ่งใดมา ฤทธิชีไพรเขาก็ทำได้ ปุถุชนคนตายแล้วฟื้นเขาก็มี คนตายแล้วฟื้นมันได้ประโยชน์อะไรมา มันเกิดปัญญาอะไรขึ้นมาบ้าง แต่เวลาจิตของเราที่เราไม่ได้ตาย มันมีสตินะ เวลาสติมันมีมหาสตินะ สติ มหาสติมันควบคุมจิตอยู่นี้ แล้วจิตตัวนี้มันออกทำงานของมัน ออกใช้ปัญญา ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ ศีล สมาธิ มันเกิดมีศีล มีสมาธิขึ้นมา ปัญญามันยังไม่เกิด ไม่เกิดภาวนามยปัญญา

แล้วปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญามันเกิดขึ้นเพราะอะไร มันเกิดขึ้นเพราะว่าจิตมันเห็นกาย จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรมารมณ จิตเห็นเวทนา จิตมันเห็น จิตมันรู้ใจ จิตกับกายอยู่ด้วยกัน แต่มันไม่เคยเห็นกัน ไม่เคยดูกัน ไม่เคยเข้าใจกัน แต่พอเวลาจิตสงบแล้วมันเห็นกาย เห็นกายมันพิจารณา

กาย ของอยู่ด้วยกัน นี่สิ่งที่อยู่ด้วยกัน พิจารณาด้วยกัน มันไม่เป็นขุไฟเไฟ ขุไฟมันทำลายตัวมันเองแล้วมันก็ไปยึดมันถือมันข้างนอก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นมาจากจิต เห็นไหม ปัญญาที่เกิดจากจิต แล้วมันพิจารณาของมัน เวลามันเกิดขึ้นมา มันเกิดภาวนามยปัญญา มันไม่ใช่เกิดจากปัญญาที่จำมา จำสิ่งใดมา ครูบาอาจารย์พูดสิ่งใดมา เอาสิ่งนั้นมาเป็นตัวตั้ง ตัวตั้งนี้ เวลาเราภาวนาเห็นไหม เวลาสัมลูกกุกกลาน เราเอาสิ่งนี้มาปลุกปลอบเราได้ เอาสิ่งนี้มาตริกได้ ตริกเพื่อให้จิตใจมันมีเครื่องอยู่เครื่องอาศัย

แต่เครื่องอยู่เครื่องอาศัย เห็นไหม คุณิ ทางโลกเขายืมเงินทองโครมา มันต้องเสียดอกเบี้ย มันต้องทุกอย่างไปหมดเลย นี่เราไปยืมมา มันไม่ใช่ของเรา มันไม่ใช่ของเรา เห็นไหม มันเป็นสอง แต่ถ้ามันเกิดจากจิต จิตมันเกิดขึ้นมา มันพิจารณาของมันในปัจจุบัน นี่เราทำงานสิ่งใดมา เราได้เงินได้ทองมา มันก็เป็นของเรา จิตถ้ามันพิจารณาของมันมา ผลของมันไง ถ้าพิจารณาแล้วมันปล่อยวาง อันนั้นก็ประโยชน์

ถ้ามันพิจารณาแล้วไม่ปล่อยวางเพราะอะไร ไม่ปล่อยวางเพราะอะไร อ้าว! ทบทวนกลับมา นี่มันขาดสิ่งใดไป สมาธิมันอ่อนไป สติมันไม่ดี หรือว่าปัญญามันอ่อนด้อย เราใช้ปัญญาแล้วมันไม่ก้าวเดิน ไม่ก้าวเดิน วางสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ถ้าจิตใจมันสงบมากขึ้นแล้วกลับไปใช้ปัญญาใหม่ ถ้าปัญญามันพิจารณาไปแล้วมันเปิดกว้างขึ้นมา มันเข้าใจสิ่งใดๆ มันทะลุทะลวงเข้าไป อันนั้นก็ถูกต้อง ภาวนาไปแล้ว พอใช้ปัญญาไปแล้วมันเหนียวอ่อนนักเราก็อึก กลับมาทำความสงบของใจ นี่ทำแล้วมันต้องหาเหตุผลไฉน

ถ้าไม่หาเหตุผลนะ ทำสักแต่ว่า ทำครบกระบวนการของมัน นี่เขาว่าศีล สมาธิ ปัญญา ก็เป็นแบบนี้ แล้วครูบาอาจารย์ท่านก็อธิบาย คำอธิบายของครูบาอาจารย์ท่านอธิบายของท่านด้วยความรู้จริงของท่าน องค์ความรู้ของท่านมี ท่านแยกแยะให้เราเห็นได้ แต่ของเรามันมีสมุทัย มันมีการคาดหมาย มันมีสิ่งคาดเดาในใจ

สิ่งคาดเดาในใจ จับสิ่งใดแล้วจินตนาการมันไป แล้วมันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก มันไม่เป็นอย่างนั้นเพราะอำนาจาสนาของคนไม่เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมา ตรงจิตตรงนิสัยของท่าน มันก็สมุจเฉตพหุตามใจของท่าน แต่ของเรา อำนาจาสนาของเราจะมากกว่า หรืออ่อนกว่า หรือเสมอท่าน แล้วเวลาเสมอท่านแล้ว สิ่งที่ทำนี่กำลังของใจ กำลังของใจนะ ความ

คิดใจ คุณิ เวลาเราทำงานสิ่งใด เดี่ยวทำแล้วมันก็สะดวกสบาย มันจะทำแล้วประสบความสำเร็จ บางทีทำแล้วทำไมมันขัดแย้ง ทำแล้วมันไม่ได้ผลอย่างที่ใจเราหวัง เราปรารถนา นี่แต่ละครั้งแต่ละคราวมันก็ไม่เหมือนกัน ในการภาวนาของเราเอง

ฉะนั้น สิ่งที่ฟังมาๆ ไม่ใช่มาใช้ไม่ได้เลย ฟังมาๆ มันเป็นประเด็น เป็นสิ่งที่ทำให้เราใช้ประโยชน์ได้ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันต้องเป็นสมบัติของเราๆ แล้วสมบัติของเรา สมบัติที่เป็นนามธรรม มันอยู่กับใจดวงนี้ ถ้าใจดวงนี้ชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปแต่ละขั้นละตอน อันนั้นไม่มีวันล้ม นี้ออกุปธรรม ออกุปธรรม อฐานะที่มันจะแปรสภาพ

สัญญา สิ่งที่เราศึกษามา เราค้นคว้ามา หรือเราพบสิ่งใดมา สัญญาเดี่ยวก็นำได้ เดี่ยวก็เลื่อนราง เดี่ยวก็ชัดเจน มันจะเป็นของมันอยู่อย่างนั้นแหละ สิ่งที่เราจำได้ สิ่งที่เราค้นคว้ามา เดี่ยวก็ลืม เดี่ยวก็นึกได้ เดี่ยวก็ต่างๆ แต่ถ้าเป็นสัจจะนะ มันจะอยู่ของมันอยู่อย่างนั้น นี่สะท้อนเมื่อไหร่มันก็ออกมาอย่างนั้นทันทีฯ เลย ถ้าสัจธรรมอันที่เป็นความจริง ความจริงอย่างนี้ ถ้าเราภาวนาของเรา เราทำของเรา เพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้ละ

เวลามันเกิดขึ้น ขุไฟมันทำลายแม่มัน ทำลายรากเหง้าของมัน ความคิดของเรามันมีวิชา มันจะทำลายตัวเราไป ถ้ามันทำลายตัวเราละ นี่มันเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของกิเลสเป็นแบบนั้น ธรรมชาติของพญามารมันก็จะครอบงำในหัวใจของสัตว์โลก นี่เรามาสัมลูกคลุกคลานกันอยู่ที่นี่ เราพยายามจะฟื้นตัวเราขึ้นมา เพราะการกระทำขึ้นมาจะฟาดฟันกับมัน แล้วขณะที่เราฝึกหัดใหม่ เห็นใหม่ คุณิ เด็กที่ฝึกหัดเรียน เข้าโรงเรียนอนุบาล มันอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ของมันถ้าเริ่มต้น แต่ครูของเขาก็พยายามสอนเขาขึ้นมาให้เขาอ่านออก เขียนได้ จนกว่าเขาจะเรียนของเขาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอน

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เริ่มต้นขึ้นมา จะอายุมาก อายุน้อย จะบวชมา ตั้งแต่เมื่อไหร่ก็แล้วแต่ ถ้ายังไม่ได้เริ่มต้นปฏิบัติมันก็เหมือนกับเด็กอนุบาลที่ยังไม่รู้รู้อะไรเลย ปริยัติต้องปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติขึ้นมา นี่เราจะเริ่มฝึกหัดใจเราแล้ว นี่สติ คุณิ สติ สมาธิ ปัญญา มันจะรู้ชัดของมัน มันจะเป็นความจริงของมัน มันไม่ใช่ความจำ มันไม่ใช่ทฤษฎี ไม่ใช่สิ่งที่เราค้นคว้ามา การค้นคว้ามาเหมือนทางวิทยาศาสตร์ ทางวิทยาศาสตร์เขาศึกษาทางทฤษฎีมา ถ้าเขายังไม่ได้ทดสอบ ยังไม่ได้ทดลอง เขายังทำไม่ได้หรอก เขายังไม่รู้จริงของเขา นี่ขนาดคำนวณกันแล้วขนาดไหน เวลาทำแล้วเขายังต้องทดสอบว่ามันจะทำได้จริงหรือทำไม่ได้จริง นี่ในทางโลกนะ

แล้วในทางธรรมมันก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าปัญญาขุไฟมันเป็น ปัญญาของกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันมีโดยธรรมชาติ มันมีโดยสัญชาตญาณ มันเป็นแบบนี้ ทีนี้เราศึกษาธรรมมาแล้ว เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว เราจะมาประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราวางสิ่งนั้นไว้ ปริยัติแล้วต้องปฏิบัติ

การปฏิบัติ ถ้าสตินะ สังเกตได้ สติ พอสติสมบูรณ์ ความคิดเราไม่มี แล้วเราจะไม่ทุกข์ร้อน จนเกินไป ถ้าวันไหนที่เราทุกข์ร้อน นี่ขาดสติแล้ว แล้วอารมณ์มันโหมเข้าใส่ อารมณ์ที่มันมานี้ ขาดความยับยั้ง มันจะโหมพัดใส่เราเต็มที่เลย แต่ถ้าเราล้มลูกกลูกหลาน หรือเจ็บช้ำน้ำใจมาจน พอแรงแล้ว ตั้งสติได้นะ อารมณ์ที่ว่าๆ ไม่รู้มันหายไปไหน ไม่มีเลย ไม่มีเลย เห็นไหม นั่นละ ปัญญาขุไฟ เวลามันโหมใส่ขึ้นมามันมีแต่ตัดหาความทะยานอยาก มันมีแต่อวิชชา มันมีแต่ความ ล้นฝั่ง ล้นท่วมท่วมตัวเอง ถ้ามีสติขึ้นมา มันจะโค้นกอไฟต้องใช้มิดที่เป็นค้ำไม้ไฟ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ มันเกิดในใจเราทั้งนั้นแหละ อวิชชามันก็เกิดอยู่ในใจ อวิชชา เห็น ใจ โภคะ ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิวิญญาณ เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันก็มีอวิชชาตลอด เวลาเกิดมรรค เกิดปัญญาขึ้นมาที่เกิดจากจิต จิตมันฝึกฝนมันขึ้นมา มันก็เกิดจากจิตทั้งนั้นแหละ ถ้ามันขุไฟ มันก็เกิดจากกอไฟนั่น เวลามันเกิดมรรค เกิดคาบ เกิดมิดที่เราจะโค้นต้นไฟนั่น มันต้องใช้มิดจากค้ำไม้ไฟนั่น นี่มันเป็นเรื่องของจิตของเรา เป็นเรื่องของใจของเรา ที่เราจะมีสติปัญญาดูแลรักษาของเรา เพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้

ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเตือนสติเรา ฟังแล้วฟังเล่าๆ ฟังแล้วฟังเล่าเพราะมันเป็นคุณธรรม มันเป็นปัจจุบันธรรม สิ่งที่เราเห็นอยู่นี้มันเป็นอดีตอนาคต มันก็ต้องฟังกันไปจนกว่าจะตายกันไปข้างหนึ่ง ใครตายไปข้างหนึ่ง เห็นไหม เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เห็นภัย ในวัฏสงสารถึงมาบวชเป็นพระ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรีสรุธรรม นี้อัครสาวกต่างๆ ก็ประพฤติปฏิบัติธรรมจนมีดวงตาเห็นธรรม ฉะนั้น ฟังธรรมๆ ก็เพื่อปรารณาได้คุณธรรม ปรารณาได้สังฆธรรมขึ้นมาในใจของเรา ถ้ายังไม่ได้ก็ต้องฟังธรรมๆ จนกว่าเราจะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เอวัง